

Räkenskapssammandrag för kommuner och lands- ting(RS) 2012

OE0107

I denna beskrivning redovisas först administrativa och legala uppgifter om undersökningen samt dess syfte och historik. Därefter redovisas undersökningens innehåll och tillförlitlighet samt hur den genomförs och hur man kan ta del av resultaten. Genom att klicka på en rubrik i innehållsförteckningen kommer man direkt till aktuellt avsnitt.

Innehållsförteckning

A	Allmänna uppgifter	2
A.1	Ämnesområde	2
A.2	Statistikområde	2
A.3	SOS-klassificering	2
A.4	Statistikansvarig	2
A.5	Statistikproducent	3
A.6	Uppgiftsskyldighet	3
A.7	Sekretess och regler för behandling av personuppgifter	3
A.8	Gallringsföreskrifter	3
A.9	EU-reglering	3
A.10	Syfte och historik	3
A.11	Statistikanvändning	4
A.12	Uppläggnings och genomförande	4
A.13	Internationell rapportering	4
A.14	Planerade förändringar i kommande undersökningar	4
B	Kvalitetsdeklaration	5
B.0	Inledning	5
B.1	Innehåll	6
1.1	Statistiska målstorheter	6
1.1.1	Objekt och population	6
1.1.2	Variabler	6
1.1.3	Statistiska mått	8
1.1.4	Redovisningsgrupper	8
1.1.5	Referenstider	8
1.2	Fullständighet	8
B.2	Tillförlitlighet	8
2.1	Tillförlitlighet totalt	8
2.2	Osäkerhetskällor	9
2.2.1	Urval	9
2.2.2	Ramtäckning	9
2.2.3	Mätning	9
2.2.4	Svarsbortfall	11
2.2.5	Bearbetning	12

2.2.6	Modellantaganden	13
2.3	Redovisning av osäkerhetsmått	13
B.3	<i>Aktualitet</i>	13
3.1	Frekvens	13
3.2	Framställningstid	13
3.3	Punktlighet	14
B.4	<i>Jämförbarhet och sammanvändbarhet</i>	14
4.1	Jämförbarhet över tiden	14
4.2	Jämförbarhet mellan grupper	15
4.3	Sammanvändbarhet med annan statistik	15
B.5	<i>Tillgänglighet och förståelighet</i>	16
5.1	Spridningsformer	16
5.2	Presentation	16
5.3	Dokumentation	16
5.4	Tillgång till primärmaterial	17
5.5	Upplysningstjänster	17

A Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Ämnesområde: Offentlig ekonomi.

A.2 Statistikområde

Statistikområde: Finansiering för den kommunala sektorn.

A.3 SOS-klassificering

Tillhör (SOS): Ja

För undersökningar som ingår i Sveriges officiella statistik gäller särskilda regler när det gäller kvalitet och tillgänglighet, se Förordningen om den officiella statistiken (2001:100).

Uppgifter från kommunernas och landstingens Räkeningsammandrag är klassad som officiell statistik på riksnivå. Uppgifter från Räkeningsammandragets huvudavdelningar (resultaträkning, balansräkning, verksamhetens intäkter och kostnader, skatteintäkter, utjämningsystem, generella bidrag och finansiella poster, investeringsredovisning, driftredovisning och motpartsredovisning) är klassade som officiell statistik på kommunnivå avseende de nyckeltal som publiceras från dessa avdelningar.

A.4 Statistikansvarig

Myndighet/organisation:

Statistiska centralbyrån

Postadress:

701 89 Örebro

Besöksadress:

Klostergatan 23 Örebro

Kontaktperson:

Anita Brandt, Monica Leonardsson

Telefon:

019 -17 61 73, 019 -17 62 81

E-post: Offentlig.ekonomi@scb.se

A.5 Statistikproducent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån
Postadress: 701 89 Örebro
Besöksadress: Klostergatan 23 Örebro
Kontaktperson: Anita Brandt, Monica Leonardsson
Telefon: 019 -17 61 73, 019 -17 62 81
E-post: Offentlig.ekonomi@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgiftsskyldighet föreligger/föreligger inte enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001: 99) Statistiska centralbyråns föreskrifter och (SCB-FS 2012:2) om uppgifter till statistik om kommunernas årliga bokslut, Räkningsrapporterna.

Uppgiftsskyldighet föreligger inte för avdelningen Hälso- och sjukvård.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Alla uppgifter som ingår i Räkningsrapporterna är offentliga.

A.8 Gallringsföreskrifter

Gallringsföreskrifter finns inte för undersökningen. Utskrift av formuläret sparas inte.

A.9 EU-reglering

Genom Sveriges medlemskap i EU ställer EU större krav på innehållet i statistiken.

A.10 Syfte och historik

Syftet med undersökningen är att både på kommun- landstings- och riksnivå ge en tillförlitlig information om kommunernas och landstingens ekonomi, nuläge och utveckling. RS används av nationalräkenskaperna (NR) som källa för att beräkna kommunsektorns andel av BNP, finansiellt sparande, investeringar, transfereringar samt de kommunala affärsverkens driftöverskott. Genom Sveriges medlemskap i EU ställer EU större krav på innehållet i statistiken. RS är även en viktig källa för staten vid uppföljning och utvärdering av kommunal-sektorns verksamhet. Undersökningen innehöll fram till år 2010 även en inventering av vilka företag som kommunerna äger.

Ekonomiska uppgifter om kommunernas ekonomi har samlats in sedan 1874 och publicering har skett under samma tidsperiod i Kommunernas finanser, Den offentliga sektorns finanser 1999-2000, Den offentliga sektorn 2001-2003, Landstingens bokslut 2007-2009 – verksamhetsindelad (Statistiskt meddelande) och Kommunernas hushållning med resurser 2004 – 2009 (Statistiskt med-

delande) samt Kommunernas och landstingens verksamhetsindelade bokslut 2010-2011.

A.11 Statistikanvändning

Uppgifterna från RS används av:

- NR för att göra konsumtionsberäkningar, beräkning av kommunala sektorns andel av BNP, beräkningar av transfereringar, investeringar och finansiellt sparande. NR gör också fastprisberäkningar och ändamålsfördelningar utifrån RS. NR i sin tur levererar uppgifterna till Finansdepartementet, Konjunkturinstitutet, Riksbanken och EU.
- Kommuner för jämförelse av den egna ekonomin med andra kommuner för att finna uppslag till effektiviseringar i verksamheten.
- Sveriges Kommuner och Landsting i sin intressebevakning gentemot staten.
- Statliga myndigheter för deras uppföljning av kommunal verksamhet.
- Utredningar som ser över kostnadsutjämnningen i statsbidragssystemet.
- Finansdepartementet för att bedöma enskilda kommuners ekonomi samt för uppföljning och utvärdering av kommunal verksamhet.
- Banker och andra finansinstitut för kreditvärdering av kommuner.
- Massmedia och allmänhet.
- RS används på kommunnivå även för beräkning av statsbidrag för maxtaxa inom barnomsorgen och för utjämningsystem för stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS).

I samrådsgruppen för kommunal finansstatistik ingår användarrepresentanter från Finansdepartementet, Skolverket, Socialstyrelsen, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL), Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) och SCB.

A.12 Uppläggning och genomförande

RS är en årlig totalundersökning där samtliga primärkommuner, landsting och kommunalförbund ingår. Insamlingen sker i form av elektroniskt formulär. I formuläret finns även förtryckta uppgifter, granskningskontroller och nyckeltal som beräknas automatiskt.

RS skickades till kommunernas ekonomikontor den 28 februari och inlämningstidpunkten var den 22 mars 2012.

För landstingens verksamhetsindelade bokslut skickade SCB ut blanketten 8 mars 2013 och inlämningstidpunkten var den 5 april.

A.13 Internationell rapportering

Ingen direkt internationell rapportering utan det är via NR som uppgifter skickas internationellt.

A.14 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Anpassning till nya kontoplanerna Kommun-Bas13 och L-Bas13. Anpassning kommer också ske på grund av nya redovisningen av kommunala resultatutjämningsreserver.

B Kvalitetsdeklaration

B.0 Inledning

SCB beskriver kvaliteten i undersökningar enligt ett kvalitetsbegrepp som består av fem huvudkomponenter:

Innehåll

I detta avsnitt beskrivs statistikens innehåll för att visa hur väl statistiken tillgodoser externa krav och önskemål.

Tillförlitlighet

Informationen under detta avsnitt ska tala om i vilken mån man kan lita på statistiken. För att strukturera informationen behandlas olika osäkerhetskällor som har en påverkan på statistikens kvalitet. Här behandlas också vad myndigheten gör för att minimera dessa osäkerheter.

Aktualitet och punktlighet

Avsnittet ger information om tidsavståndet mellan publicering av statistiken och statistikens referenstid samt om publiceringsfrekvens och hur väl publiceringsplanen har följts.

Jämförbarhet och sammanvändbarhet

Avsnittet behandlar olika aspekter som påverkar statistikens jämförbarhet över tid och mellan grupper samt möjligheter att använda statistiken tillsammans med annan statistik.

Tillgänglighet och förståelighet

I avsnittet anges i vilka media och kanaler statistiken görs tillgänglig. Information ges också om hur man kan få tillgång till statistikens dokumentation. Även olika referenser anges här till studier, handböcker m.m. som är relevanta för tolkningen av resultat och tillförlitligheten av statistiken.

För mer information om kvalitetsbegreppet för officiell statistik och en mer detaljerad redovisning av innebörden i de fem huvudkomponenterna, se rapporten *Kvalitetsbegrepp och riktlinjer för kvalitetsdeklaration av officiell statistik* (MIS2001:1) i serien *Meddelande i samordningsfrågor för Sveriges officiella statistik*. Publikationen finns på SCB:s webbplats.

http://www.scb.se/Grupp/Hitta_statistik/Forsta_Statistik/Metod/_Dokument/MIS2001_1.pdf

Räkenskapssammandragen (RS) innehåller ett stort antal årliga ekonomiska uppgifter från kommunernas och landstingens bokslut. Samtliga kommuner och landsting ingår och uppgifter redovisas både som summering till riksnivå och som nyckeltal på kommun- och landstingsnivå.

Kommunernas RS innehåller de tidigare separata kostnadsundersökningarna Jämförelsetal för skolhuvudmän och Jämförelsetal för socialtjänsten.

B.1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

RS redovisar ekonomiska variabler från bokslutsår 2012.

1.1.1 Objekt och population

Populationen utgörs av Sveriges samtliga 290 primärkommuner, de 20 landstingen/regionerna samt de 197 kommunalförbund som fanns registrerade under 2012.

1.1.2 Variabler

I RS ingår ett stort antal ekonomiska variabler från kommunernas bokslut.

RS består av följande avdelningar:

Resultaträkning. Avdelningen innehåller variabler för både kommunen och koncernen. Resultaträkningen redovisar det ekonomiska resultatet för den löpande verksamheten. De resultatnivåer som ingår är verksamhetens nettokostnader, resultat före extraordinära poster och årets resultat.

Balansräkning inklusive borgensförbindelser och övriga ansvarsförbindelser. Avdelningen innehåller variabler för både kommunen och koncernen. Variablerna består av tillgångar, avsättningar, skulder och eget kapital. Här redovisas även borgensförbindelser och övriga ansvarsförbindelser, samt pensionsförpliktelser intjänade före 1998.

Verksamhetens intäkter. I avdelningen specificeras variabler inom verksamhetens intäkter uppdelat på kontonivå. Största variabeln är kommunalskatt.

Verksamhetens kostnader. I avdelningen specificeras variabler inom verksamhetens kostnader uppdelat på kontonivå. Största variabeln är personalkostnad.

Skatteintäkter, utjämningsystem, generella bidrag och finansiella poster. Variabler för skatteintäkter, avgifter och bidrag från utjämningsystem och generella bidrag förtrycks i kommunernas blankett. Variabler avseende de finansiella posterna specificeras på kontonivå.

Investeringsredovisning. Här redovisas årets investeringsutgifter och investeringsinkomster. I avdelningen redovisas även variabler för inköp och försäljning av fastigheter. Verksamhetsindelningen är grövre än i driftredovisningen. I anslutning till investeringsredovisningen finns fr.o.m. RS2005 möjlighet att redovisa exploateringsverksamheten.

Driftredovisning. Redovisning av kommunernas löpande kostnader och intäkter under året. Det är den mest detaljerade avdelningen där verksamheterna redovisas med uppdelning på viktiga kostnads- och intäktsslag. Interna kostnader (t. ex. lokalkostnader, kapitalkostnader och gemensam verksamhet) och interna intäkter finns utfördelade på verksamheterna. För att kunna redovisa

verksamhetens externa kostnader och intäkter görs det i slutet av driftredovisningen en justering för de interna posterna.

Motpartsredovisning. Denna avdelning belyser köp av huvudverksamhet, bidrag och transfereringar samt specificerar vissa övriga externa intäkter. Köp av huvudverksamhet och bidrag och transfereringar redovisas med uppdelning på motpart (från vem som verksamhet köps respektive vem som får bidraget). Specificering av vissa intäkter görs på en grövre nivå än i driftredovisningen.

Pedagogisk verksamhet. Avdelningen innehåller kostnads- och intäktuppgifter för olika skolformer. Intäkter och kostnader är länkade från driftredovisningen vilka sedan fördelas ut på exempelvis undervisning, skolmåltider och läromedel.

Äldre och personer med funktionsnedsättning. Innehåller intäcks- och kostnadsuppgifter som fördelas ut på insatser till äldre och personer med funktionsnedsättning. Exempel på verksamheter som särredovisas är; vård och omsorg till äldre i särskilt boende eller vård och omsorg till personer med funktionsnedsättning i särskiltboende.

Hälso- och sjukvård. Uppgifter om kommunernas kostnader för hälso- och sjukvård är under utveckling. Det är svårt för kommunerna att lämna exakta uppgifter inom denna verksamhet eftersom hälso- och sjukvård oftast är integrerad med hemtjänstverksamheten. Statistiken tillhör inte Sveriges officiella statistik (SOS) och uppgifterna lämnas frivilligt av kommunerna.

Individ- och familjeomsorg. Här redovisas intäkter och kostnader uppdelat på olika verksamheter inom vård och omsorg för vuxna personer med missbruksproblem, barn och ungdomsvård samt övrig individ- och familjeomsorg.

RS för landsting består av följande avdelningar:

Driftredovisning. Redovisning av landstingens löpande kostnader och intäkter under året. Verksamheterna redovisas med uppdelning på viktiga kostnads- och intäktsslag. Interna kostnader (t. ex. lokalkostnader, kapitalkostnader och gemensam verksamhet) och interna intäkter finns utfördelade på verksamheterna.

Kapitaltjänstkostnader. Avdelning som bl.a. omfattar redovisning av kapitaltjänstkostnader, lokalhyror och hyresintäkter.

Investeringsredovisning Här redovisas årets investeringsutgifter och investeringinkomster. Verksamhetsindelningen är grövre än i driftredovisningen.

Specificering av driftredovisning. Denna avdelning redovisar intäkter från patientavgifter, försäljning och bidrag samt kostnader för personal och köp av verksamhet.

Motpartsredovisning. Redovisning av motparterna för försäljning och köp av verksamhet samt lämnande bidrag.

Exempel på Excelformuläret kan fås från SCB:s kontaktpersoner. Definitioner på variablerna i RS finns i instruktionsböckerna till respektive undersökning. En normalkontoplan, K-Bas-05 respektive L-Bas -05, för kommunernas och landstingens externa redovisning ges ut av Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) där det definieras de olika kontoslag som efterfrågas i RS. För landstingen definieras verksamheterna i "VI2000- Verksamhetsindelning för

kommuner och landsting" utgiven av SKL.

1.1.3 Statistiska mått

Summavärden i miljontal kronor på riksnivå och i tusental kronor på kommunnivå. Nyckeltal presenteras i kronor per invånare eller med någon annan adekvat nämnare.

1.1.4 Redovisningsgrupper

De redovisningsgrupper som används förutom riket är främst län, folkmängdsgruppering samt SKL:s kommungruppering.

1.1.5 Referenstider

Uppgifterna avser kalenderåret 2012.

1.2. Fullständighet

Statistiken är fullständig och innehåller alla kommuner och landsting samt de kommunalförbund som varit registrerade i februari efter referensåret. Sammantaget bedöms resultatet från undersökningen ge en mycket bra bild av Sveriges kommunsektor.

B.2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Tillförlitligheten i de olika delarna av undersökningen

Resultaträkningen och balansräkningen håller mycket hög tillförlitlighet eftersom uppgifter till dessa avdelningar hämtas direkt från kommunernas egna årsredovisningar. Tillförlitligheten bedöms som något lägre inom avdelningarna pedagogisk verksamhet samt vård och omsorg eftersom SCB efterfrågar variabler på en detaljerad nivå som inte alltid överensstämmer med kommunens organisation och ekonomisystem. Detta medför att kommunerna gör vissa schablonfördelningar av kostnaderna. Totalt sett bedöms ändå tillförlitligheten på riksnivå vara hög inom dessa delar. Tillförlitligheten på kommunnivå är även den hög eftersom uppgiftslämnarna i kommunerna är för det mesta angelägna om att lämna så korrekta uppgifter som möjligt till SCB. Kommunerna använder resultatet från RS, uttryckt som nyckeltal, i jämförelser över tid och mellan kommuner. Detta medför att kommunerna i stor utsträckning är mycket noggranna i sin rapportering till SCB.

Revideringar

Kommunernas preliminära resultat- och balansräkningar samlas in i februari och publiceras i mars. De preliminära bokslutsuppgifterna överensstämmer för det mesta med de uppgifter som samlas in tillsammans med det verksamhetsindelade bokslutet. Mindre revideringar för enskilda kommuner kan dock förekomma. Att enskilda kommuner reviderar sina uppgifter beror på att när den första insamlingen sker har kommunens bokslut inte behandlats i kommunfullmäktige. Eventuella revideringar påverkar sällan rikstotalen. Någon revideringspolicy finns inte framtagen för undersökningen.

Ett stort antal nyckeltal redovisas också från undersökningen. Både preliminära och slutliga nyckeltal publiceras i SCB:s statistikdatabas och i tabeller på SCB:s webbplats. Den preliminära publiceringen av nyckeltal påbörjas i början av april, dvs. fyra månader efter referensåret. Publiceringen sker sedan successivt fram till och med den slutliga publiceringen i slutet av juni, dvs. sex månader efter referensåret. De preliminära uppgifterna kan bli föremål för revideringar fram till den slutliga publiceringen i slutet av juni. Ingen formell studie är gjord för att systematiskt beskriva hur stora skillnaderna är mellan de preliminära- och slutliga statistiken men utifrån SCB:s erfarenhet görs inga större revideringar mellan publiceringstillfällena. Därmed anses tillförlitligheten för den preliminära statistiken vara ganska hög.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 *Urval*

Statistiken om RS är totalräknad och därmed är inte statistiken påverkad av osäkerheter p.g.a. urval.

2.2.2 *Ramtäckning*

Kommuner och landsting

Målpopulationen är samtliga kommuner, landsting och kommunalförbund. Samtliga ingår också i rampopulationen och därmed uppstår varken under- eller övertäckning.

Sveriges indelning i kommuner och län finns beskrivna i Svensk författningssamling (SFS) 2007:229. Gotlands län utgör en enda kommun, som sedan den 1 januari 2011 heter Region Gotland. På Gotland finns inget landsting utan Region Gotland ansvarar för både primärkommunala uppgifter och landstingskommunala uppgifter som vård och kollektivtrafik (http://www.gotland.se/imcms/servlet/GetDoc?meta_id=1003)

Kommunalförbund

De kommunalförbund som ingår i RS för kommunalförbund hämtas från SCB:s Företagsdatabas (FDB) som kontinuerligt uppdateras med uppgifter från Skatteverket. De enheter som inkluderas är kommunalförbund med juridisk form (83). Kommunalförbund som är avregistrerade i FDB året innan räkningsåret tas bort från undersökningen.

Kommunalförbund som ingår i RS ägs till övervägande del av kommuner och landsting. Populationen av kommunalförbunden hämtas från FDB i mitten av februari året efter referensåret. Därmed bör alla kommunalförbund ingå i både mål- och rampopulationen. De flesta förbund startar sin verksamhet vid hel- eller halvårsskiftet. Övertäckning av kommunalförbund kan ske om ett kommunalförbund lägger ned sin verksamhet men inte lämnar in en avregistrering. Detta får SCB dock kännedom under insamlingen och kan ta hänsyn till det i sin uppräknings till statistiken.

2.2.3 *Mätning*

Insamlingen av Räkenskapssammandraget (RS) sker med ett elektroniskt formulär. Formuläret skickas mellan SCB och kommunerna med e-post. I formuläret finns det även förtryckta uppgifter, ett stort antal granskningskontroller och nyckeltal som beräknas automatiskt.

Bakgrundsuppgifter förtrycks i formuläret

Det som förtrycks i formuläret är

- vissa kända intäktsuppgifter om exempelvis kommunalskatt
- bakgrundsuppgifter som används för beräkning av nyckeltal, t.ex. invånaruppgifter per 31 december hämtade från SCB:s befolkningsstatistik
- uppgifter från föregående års RS som används för tidsseriegranskning.

De flesta nyckeltal som publiceras på kommunnivå beräknas också i det elektroniska formuläret. Det finns även granskningskontroller i formuläret som tillsammans med nyckeltalen ger kommunerna och landstingen möjlighet att kvalitetssäkra lämnad statistik.

Information om insamlingen finns på SCB:s webbplats

På SCB:s webbplats finns information för både uppgiftslämnare och statistikanvändare om formulärets utseende och anvisningar till RS, www.scb.se/kommunrs resp. www.scb.se/rslandsting. Uppdaterad information om insamlingen aviseras i god tid före varje ny undersökningsomgång.

Tydligare instruktioner minskar risken för mätfel

Mätfel kan uppstå med oklara definitioner och instruktioner för variablerna, och även med komplexa undersökningar där strukturen är svår att förstå. Mätfel kan även bero på uppgiftslämnarnas svårigheter eller ovilja att lämna korrekta uppgifter. För att minimera risken för mätfel har SCB undersökt uppgiftslämnarnas behov av tydligare instruktioner för att fylla i formuläret rätt.

Inför insamlingen av RS2011 genomförde SCB projektet *Översyn av RS* för att förenkla och förbättra strukturen i undersökningen och i instruktionerna. Resultatet från projektet innebar en del förändringar i formuläret. För att utvärdera uppgiftslämnarnas erfarenheter av det nya formuläret och instruktionerna för RS2011 intervjuades ett antal uppgiftslämnare under april 2012 av några experter på SCB inom mätteknik. SCB ville också få fram om det kvarstår några problem med att förstå och besvara de efterfrågade uppgifterna. Rapporten från studien kan beställas från SCB:s kontaktperson för RS.

Resultatet från studien visade att de flesta uppgiftslämnare som intervjuats anser att instruktionerna gett svar på deras frågeställningar när formuläret skulle fyllas i. De har även uppgett att formuläret har fått en något enklare struktur men att det fortfarande är ett omfattande arbete att fylla i formulärets olika avdelningar. Eftersom uppgiftslämnarna upplever att instruktionerna är tydliga så minimeras risken för att det ska uppstå mätfel.

Fördelning av gemensamma kostnader skiljer sig åt mellan kommuner

Andra mätproblem som kan förekomma är att kommunerna har olika redovisningsprinciper för fördelning av kommunens gemensamma kostnader på

olika verksamheter. För att minimera det mätproblemet ingår i formuläret för kommunernas RS numera en automatisk fördelningsnyckel för gemensamma kostnader som SCB rekommenderar kommunerna att använda. Drygt 80 procent av kommunerna använder denna fördelningsnyckel. Resterande fördelar ut gemensamma kostnader enligt egen schablon. De kommuner som inte använder fördelningsnyckeln anser att de själva har bättre verktyg eller uppfattning om hur de gemensamma kostnaderna ska fördelas. Ingen mätning eller studie är genomförd som kan ge närmare svar på om hur korrekta dessa fördelningar blir av de gemensamma kostnaderna.

Fördelning av kostnader varierar även inom andra delar av RS

Fördelning av kostnader görs även inom avdelningarna *Pedagogisk verksamhet* samt *Vård och omsorg* i RS. Kommunerna fördelar kostnader inom dessa avdelningar med hjälp av schabloner baserade på exempelvis elevantal, lokalytor eller brukarantal. SCB har vid olika tillfällen undersökt uppgiftslämnarnas svårigheter med att fördela kostnaderna inom dessa verksamheter.

Den senaste undersökningen gjordes i samband med översynen av RS, inför insamlingen av RS2011, då en referensgrupp med uppgiftslämnare från ett antal kommuner bildades. Referensgruppen bekräftade att svårigheter fanns inom dessa verksamheter vilket berodde på att kommunernas organisation inte alltid överensstämmer med indelningen i RS.

Uppgifterna som SCB efterfrågar har en mycket hög detaljeringsnivå som kommunerna själva inte följer upp i sin egen ekonomiska redovisning. Majoriteten av kommunerna använder därför någon typ av schablon för att fördela kostnader inom dessa områden. Detta kan innebära en marginell över- eller underskattning av kostnaderna inom dessa avdelningar och verksamheter.

SCB skulle behöva göra ytterligare studier bland uppgiftslämnarna för att utveckla anvisningar och rekommendationer för hur schablonerna ska utformas på ett sätt som bättre speglar verkliga förhållanden i kommunerna. Detta för att öka tillförlitligheten och jämförbarheten.

RS omfattning och komplexitet kan ge risk för mätfel

Trots den ovan nämnda översynen av instruktionerna och formuläret som gjordes inför RS2011 kan uppgiftslämnarna fortfarande uppleva RS som svår att fylla i på grund av sin omfattning och komplexitet. Detta kan medföra att mindre exakta uppgifter fylls i vilket också kan bidra till mätfel.

2.2.4 Svartsbortfall

Svartsbortfall, vanligen förkortat till bortfall, uppstår när värde på en eller flera variabler i en undersökning inte kan hämtas in. Saknas alla värden för ett undersökningsobjekt (t.ex. person, företag, kommun osv.) är det frågan om **objektsbortfall**; saknas enbart vissa värden, handlar det om **partiellt bortfall**.

Information till uppgiftslämnarna motverkar svartsbortfall

Samtliga kommuner och landsting besvarade formulärets alla avdelningar 2012.

Partiellt bortfall, tomma celler, kan dock förekomma inom främst avdelningarna pedagogisk verksamhet och vård och omsorg i kommunernas RS. SCB arbetar aktivt för att undvika svarsbortfall genom att informera kommunerna om vad statistiken används till och varför kommunerna är skyldiga att lämna in ekonomisk statistik. Speciella utbildningssatsningar har gjorts för att öka kvaliteten på de uppgifter som storstadskommunerna lämnar till SCB. SCB arbetar även för att ge snabba svar på de frågor som uppgiftslämnarna ställer angående undersökningen. Genom att ge snabb service till uppgiftslämnarna undviks risken att uppgiftslämnaren tröttnar eller glömmer bort åtgärda det som man varit osäker på. SCB har arbetat särskilt med kommuner som tenderar att vara sena med att lämna in statistiken, för att erbjuda stöd om det behövs.

Partiellt bortfall

Partiellt bortfall kan förekomma för enstaka variabler t.ex. genom att kommunerna har svårt att dela upp kostnader för äldre personer och för personer med funktionsnedsättning. Partiellt bortfall förekommer främst inom pedagogisk verksamhet eller vård och omsorg. I nuläget sker ingen imputering för enskilda kommuner. Om partiellt bortfall, tomma celler, uppstår räknas f.n. detta som ett nollvärde, vilket innebär att viss underskattning av dessa variabler kan förekomma.

2.2.5 Bearbetning

Bearbetningsfel är fel som kan uppkomma när man bearbetar det insamlade materialet, manuellt eller maskinellt.

För vissa typer av fel som uppkommer vid databeredning (dataregistrering, kodning och granskning/rättning) kan man efter studier som bygger på upprepning av dessa moment ibland dra slutsatser om både risker och konsekvenser.

Andra bearbetningsfel beror på den ”mänskliga faktorn”, t.ex. beräkningsfel, programmeringsfel och systemfel. Risken för att de skall inträffa och den konsekvens detta får för statistiken är mycket svår att beräkna. SCB arbetar kontinuerligt för att minimera riskerna för negativ inverkan på statistikens tillförlitlighet på grund av fel som beror på den ”mänskliga faktorn”, både förebyggande och genom snabba åtgärder när sådana fel upptäcks.

Granskning hos uppgiftslämnarna

En stor del av granskningsarbetet sker redan vid ifyllandet av formuläret hos uppgiftslämnarna. Eventuella kontroller som slår ut eller större förändringar i nyckeltalen ska kommunen kommentera i speciella kommentarsrutor.

Granskning på SCB

SCB granskar det inkomna materialet i ett eget utvecklat granskningssystem där ett stort antal kontroller avseende summeringar och samband mellan variabler granskas. Kontakt tas med de flesta kommunerna för komplettering och rättning av lämnade uppgifter. Partiellt bortfall, tomma celler, kan förekomma för enstaka variabler, i nuläget sker ingen imputering för enskilda kommuner.

På grund av undersökningens omfattning (ca 3 000 variabler) är det inte möjligt

att kontrollera samtliga variabler i RS lika noggrant. Granskningen inriktas därför på de viktigaste sambanden som finns mellan olika variabler i formuläret. Exempelvis så ska verksamhetens intäkter och kostnader vara lika stora i de olika avdelningarna där variabeln förekommer. Granskningen är också uppbyggd kring förändringen mellan åren för nyckeltalen, som beräknas i de olika avdelningarna. Olika granskningsintervall är framtagna som anger mellan vilket intervall ett nyckeltals förändring accepteras. Om intervallet över- eller underskrids faller kontrollen ut och uppgiftslämnaren uppmanas att kontrollera värdena. Så kallad **selektiv granskning** görs i driftredovisningen vilket innebär att den verifiering som görs begränsas till de data som har mest betydelse på den sammanlagda rikstotalen.

Innan verksamhetsnyckeltalen publiceras görs en återrapportering av nyckeltal till kommunerna. På så sätt uppmanas uppgiftslämnarna att ytterligare kontrollera och kvalitetssäkra inlämnade uppgifter.

Under insamlingsomgången hålls regelbundna granskningmöten på SCB där olika problem eller svårigheter som dykt upp under granskningen diskuteras. På granskningsmötena deltar både ämneskunniga och de som ansvarar för insamling och granskning.

Eftersom manuella inslag finns i granskningen och att den görs av olika granskare finns risk för bearbetningsfel. Granskningen kan utföras och kontroller kan tolkas på olika sätt beroende på bl. a. granskarens erfarenhet från granskningen och noggrannhet. Detta kan få påverkan på slutresultatet eftersom individuella bedömningar kan förekomma.

Viss slutgranskning av den sammanlagda rikstotalen görs för kontroll av att inga stora misstag har gjorts i de tidigare processerna. Slutgranskningen bör dock vidareutvecklas inför kommande insamlingsomgång. Bättre verktyg för slutgranskningen behöver tas fram för att underlätta bearbetningar på SCB och även för att underlätta och minimera återkontakten med uppgiftslämnarna.

2.2.6 *Modellantaganden*

Inga andra modellantaganden görs än den metodik som redovisats ovan.

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

Inga osäkerhetsmått beräknas för RS.

B.3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Uppgiftsinsamling och publicering sker årligen.

3.2 Framställningstid

För att vissa finansiella uppgifter ska kunna redovisas tidigare på kommunnivå delas undersökning upp i två steg. Resultaträkning och Balansräkning ingår i

steg 1 och skulle för kommunerna besvaras senast i mitten/slutet av februari 2013.

Uppgifter till RS från kommuner och landsting skulle varit SCB tillhanda senast den 22 mars 2013. Formuläret skickades ut i slutet av februari. Uppgifterna från steg 1 publicerades i ett pressmeddelande och ett Statistiskt meddelande (OE 24) den 22 mars 2013. Kommunernas och landstingens verksamhetsindelade bokslut där slutresultatet på riksnivå redovisas presenterades dels den 27 juni med preliminära uppgifter dels den 29 augusti med definitiva uppgifter på SCB:s webbplats. Framställningstiden är ca 3 månader.

Landstings-RS skulle vara SCB tillhanda senast den 5 april 2013. Blanketten skickades ut 8 mars 2013. Uppgifterna publicerades i ett pressmeddelande den 31 maj. Framställningstiden är ca 3 månader.

3.3 Punktlighet

Publiceringen följer publiceringsplanen för Sveriges officiella statistik.
http://www.scb.se/Pages/PublishingCalendarStartPage_259921.aspx

Leverans av statistik till nationalräkenskaperna sker den 31 augusti enligt överenskommelse.

B.4 Jämförbarhet och sam användbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Statistikens innehåll är relativt stabilt. Omläggningar i statistiken har skett 1978, 1988, 1995, 1998 och 2011. Förändringen 1995 var stor då både ny kontoplan och verksamhetsindelning infördes (Kommun-Bas95).

Vid omläggningen 1998 kom de två nya avdelningarna Pedagogisk verksamhet och Vård och omsorg till som tidigare varit separata undersökningar.

2011 togs kassaflödesanalysen bort. Avdelningarna externa utgifter och externa inkomster ersattes av verksamhetens intäkter och kostnader, tidigare ingick inkomster och utgifter, det ändrades så att endast kostnader och intäkter tas upp i avdelningarna. Äldre och personer med funktionsnedsättning särredovisas redan i driftredovisningen, vilket medfört att fler uppgifter på kontonivå kan tas fram för de verksamheterna.

Här redovisas ytterligare några punkter som påverkar jämförbarheten över tiden:

- Förändringar i skatteutjämningsystemet. Staten har förändrat statsbidragen till kommunerna vid ett flertal tillfällen. De specialdestinerade statsbidragen blev 1993 till stor del generella. Kommunalskatteutbetalningarna påverkades också. Fr.o.m. bidragsåret 1996 tillämpas ett nytt statsbidrags- och utjämningsystem för kommuner och landsting. Förutom inkomst- och kostnadsutjämnings ingår i systemet också ett generellt statsbidrag som betalas ut med ett enhetligt belopp per invånare. I det system som gäller från 2005 ingår ett nytt system för inkomstutjämnings, en reviderad kostnadsutjämnings samt nya inslag i form av strukturbidrag, införandebidrag och regleringspost.
- Redovisning av pensionsskuld och semesterlöneskuld. Pensionsskulden har fram till 1997 beräknas inkl. eller exkl. pensionsskuld till lärare. 1998 infördes

pensionsberäkningar enligt den blandade modellen vilket alla kommuner använder i RS. Pensionsskuld före 1998 redovisas under ansvarsförbindelserna.

- Indelningsändringar p.g.a. delning av kommuner. År 1995 tillkom t.ex. Lekebergs kommun och Bollebygds kommun och 1999 Nykvarn samt 2003 då Knivsta tillkom. År 2007 bytte Heby län, från Västmanland län till Uppsala län.
- Verksamhetsindelning. Kommunerna organiserar sig på olika sätt. Det är numera vanligt med barn- och ungdomsnämnd. Skolbarnsomsorgen integreras då naturligt under skolan och inte under verksamheten barnomsorg som RS rekommenderar. Förskoleklass redovisas fr.o.m. 1999 under pedagogisk verksamhet.
- Verksamhet har överförts från landstingen till kommunerna (t.ex. omsorg om vissa funktionshindrade).

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

Jämförbarheten mellan olika kommuner kan påverkas av vilken schablon som använts för fördelningen av gemensamma kostnader samt genom fördelningen av kostnader inom pedagogisk verksamhet samt vård och omsorg. Den affärsmässiga verksamheten varierar mycket mellan enskilda kommuner. Några kommuner bildar bolag för denna verksamhet medan andra väljer att driva den i förvaltningsform.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Några variabler på kommunens intäkts- och kostnadssida förprintas. Uppgifterna hämtas direkt från den redovisningsräkningen som Skatteverket upprättar. Kontrolluppgifterna (KU) och externa löner i RS stämmer bra överens.

- Redovisning av statsbidrag stämmer bra med motsvarande uppgifter från Ekonomistyrningsverket (ESV).
- I undersökningen kommunernas finansiella tillgångar och skulder redovisas uppgifter från kommunens balansräkning där ett stort antal variabler kan jämföras.
- I kvartalsenkäten sammanställs uppgifter avseende externa inkomster, externa utgifter och investeringar. Dessa uppgifter överensstämmer definitionsmässigt med RS och kontroller sker därför också mot RS-uppgifter.
- Publikationen *Statistik om hälso- och sjukvård samt regionalutveckling*, som SKL ansvarar för, redovisar kostnadsuppgifter för landstingen. Tillsammans med de ekonomiska uppgifterna i RS är det vanligt att personal- och verksamhetsstatistik används.

B.5 Tillgänglighet och förstälighet

5.1 Spridningsformer

Böcker i elektronisk form

- "Offentlig ekonomi" redovisar uppgifter på riksnivå med tabeller och diagram.
- "Årsbok för Sveriges kommuner" redovisar uppgifter på riksnivå.

Statistiska meddelanden

- Kommunernas och landstingens resultat 2012 (OE 24)

Pressmeddelanden

- Landstingens och kommunernas preliminära resultat 2012. 2013-03-07
- Landstingens verksamhetsindelade bokslut 2012. 2012-05-31

Internet

Tabellerna till de preliminära uppgifterna från Resultat- och balansräkningen redovisas på Internet.

Successiv publicering av verksamhetsnyckeltal redovisades fr.o.m. början av april i SCB:s statistikdatabas.

Nyckeltal finns även redovisade i tabellform på

http://www.scb.se/default_30.aspx ämnesområde Offentlig ekonomi, Räkningsrapport för kommuner och landsting.

Nyckeltal finns även redovisade på <http://www.kolada.se/> vilket är en databas som Rådet för främjande av kommunala analyser (RKA) ansvarar för.

5.2 Presentation

Materialet presenteras i tabellform och diagram med kompletterande text.

5.3 Dokumentation

Statistikens kvalitet beskrivs i föreliggande dokument, *Beskrivning av statistiken (BAS)*. Detaljerad information om mikrodata finns beskrivet i *Dokumentation av mikrodata (MetaPlus)*. Samtliga dokumentationer är tillgängliga på SCB:s webbplats, www.scb.se/OE0107.

I formuläret dokumenteras viktiga samband, beräkningar och formler till t.ex. nyckeltal. I Instruktionsboken för uppgiftslämnare finns information om definitioner m.m. instruktionsboken återfinns på SCB:s webbplats för uppgiftslämnare, www.scb.se/rskommuner. I kommunernas normalkontoplan för extern redovisning, Kommun-Bas 05, finns definitioner för olika konton som efterfrågas i RS.

Rapporten som sammanfattar uppgiftslämnarnas erfarenheter, utifrån den nya strukturen i blanketten för RS2011, samt förståelsen av instruktioner och anvisningar, kan beställas genom SCB:s kontaktpersoner för undersökningen.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Primärmaterial finns lagrat i PC-miljö från år 1960. Primärmaterial för 1995- finns lagrade i client/server miljö. Ur primärmaterialiet finns det möjlighet att få specialbearbetningar gjorda.

5.5 Upplysningstjänster

Frågor besvaras av:

Anita Brandt, 019 - 17 61 73 eller Monica Leonardsson, 019 - 17 62 81.

E-post: offentlig.ekonomi@scb.se